

8. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит як складові ефективного функціонування підприємств

Боднар А.В., Боднар Т.В.

СИСТЕМА ПРОГНОЗУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах формування фінансового ринку України й переходом підприємств до ринкових відносин ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства суттєво залежить від його здатності всебічно оцінювати й здійснювати цілеспрямоване планування своїх економічних показників.

Для якісного виконання таких функцій використання вже існуючих методів не завжди є достатнім, через їхню загальність, складність застосування, необхідність адаптації. Тому можливості багатобічного аналізу економічних показників діяльності підприємства і їх планування не до кінця вивчені. Необхідність розробки таких методів свідчить про актуальність теми роботи і її істотне прикладне значення для ефективного функціонування вітчизняних підприємств.

Вагомий внесок у вивчення проблеми планування економічних показників внесли такі вітчизняні й закордонні автори: І. Алексєєв, Є. Бельтюков, І. Бланк, Є. Бойко, В. Гаєць, В. Гуменюк, А. Загородний, Р. Каплан, І. Ляшенко, І. Олексів, О. Орлов, А. Шеремет, Р. Фещур і багато інші.

Ціль статті полягає в визначенні показників для реалізації комплексної оцінки фінансового стану підприємства, а також прогнозування фінансового стану підприємства.

Фінансовий стан – найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства. Він визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, є оцінкою ступеня гарантованості економічних інтересів самого підприємства і його партнерів по фінансовим і іншим відносинам [4, с. 157].

На сьогоднішній день існує безліч методик аналізу фінансового стану підприємства, однак більшість із них включають занадто велику кількість показників і коефіцієнтів; запропоновані оптимальні значення коефіцієнтів узяті із закордонного досвіду й не відповідають практичній ситуації в Україні; відбувається відторгнення різних напрямків оцінки фінансового стану підприємства [3, с. 54].

Вищесказане висвітлює головні невирішені питання: напрямок оцінки стану підприємства й показники, за допомогою яких здійснюється оцінка фінансового стану.

Основними аналітичними показниками, що характеризують фінансовий стан підприємства, є фінансові коефіцієнти. Коефіцієнти, які пропонуються різними фахівцями мають певні недоліки:

- неоднозначність визначення показників;
- часте повторення окремих коефіцієнтів у різних групах;

- надзвичайно велика кількість оцінки фінансового стану;
 - недоцільність використання коефіцієнтів, запропонованих закордонними фахівцями для оцінки фінансового стану підприємства, які діють тільки на внутрішньому ринку. [1, с. 48]

Одним із пріоритетів розвитку аналізу, який дозволяє врахувати перераховані вище моменти є комплексна оцінка фінансового стану підприємства, яка дозволяє на підставі невеликої кількості показників загально оцінити й об'єктивно зрівняти фінансовий стан господарюючих суб'єктів.

Для реалізації комплексної оцінки фінансового стану були виділені наступні показники: коефіцієнт проміжної ліквідності, коефіцієнт забезпеченості власними засобами матеріальних запасів, оборотність кредиторської заборгованості, рентабельність продажу.

В умовах нестійкої економіки з метою зниження ризику фінансової кризи на підприємстві НЕК «Укренерго» пропонується розглянути процес аналізу й прогнозування його фінансового стану, використовуючи методику комплексного аналізу й адаптивної моделі прогнозування.

Після розрахунків вищевикладених коефіцієнтів визначаємо значення комплексної бальної оцінки (КБО).

Таблиця 1. Визначення поточного фінансового стану підприємства за допомогою КБО

Коефіцієнт	Середнє	0 балів	1бал	2бала	Значення	Результат
1	2	3	4	5	2	3
Проміжна ліквідність	0,69	до 0,46	0,46-0,92	> 0,92	0,27	0балів
Автономія	0,5	до 0,5	0,5-0,76	> 0,76	0,62	1бал
Оборотність дебіторської заборгованості	11,14	до 7,76	7,76-14,62	> 14,62	17,60	1бали
Рентабельність реалізації	1,42	до 0,95	0,95-1,88	> 1,88	1,35	1бал
Разом						3

Після порівняння коефіцієнтів з нормативними значеннями одержуємо, що комплексна бальна оцінка рівняється 3 балам. Згідно із проведеними анкетуваннями експертів, були отримані наступні значення інтегрованого показника, яка дозволяє визначити фінансовий стан підприємства [2, с. 52]:

6 < КБО < 8 - оптимальний фінансовий стан;

3 < КБО < 5 - задовільний фінансовий стан;

0 < КБО < 2 - незадовільний фінансовий стан.

Звідси можемо зробити висновок, що підприємство має задовільний фінансовий стан.

Зробимо прогноз фінансового стану підприємства за допомогою моделі

Брауна, яка враховує нерівноцінність рівнів тимчасового ряду з параметром згладжування $\alpha = 0,5$ для кожного з коефіцієнтів окремо.

На рисунку 1 представлені результати апроксимації й прогнозування по цій моделі коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості й проміжної ліквідності.

Ряд 1 відповідає фактичним даним, ряд 2 – розрахунковим даним по моделі Брауна, при цьому відзначені точечні прогнози на три кроки вперед.

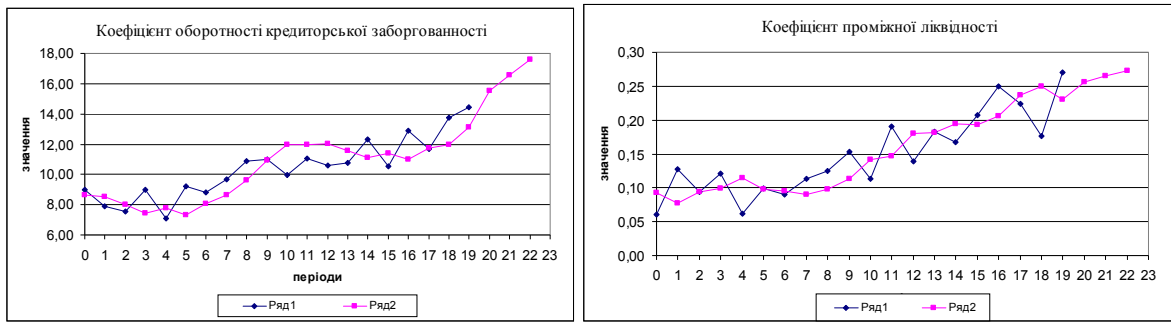

Рис. 1. Графічне відображення результатів апроксимації й прогнозування коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості й проміжної ліквідності

На рисунку 2 представлені результати апроксимації й прогнозування по цій моделі коефіцієнта автономії й рентабельності реалізації.

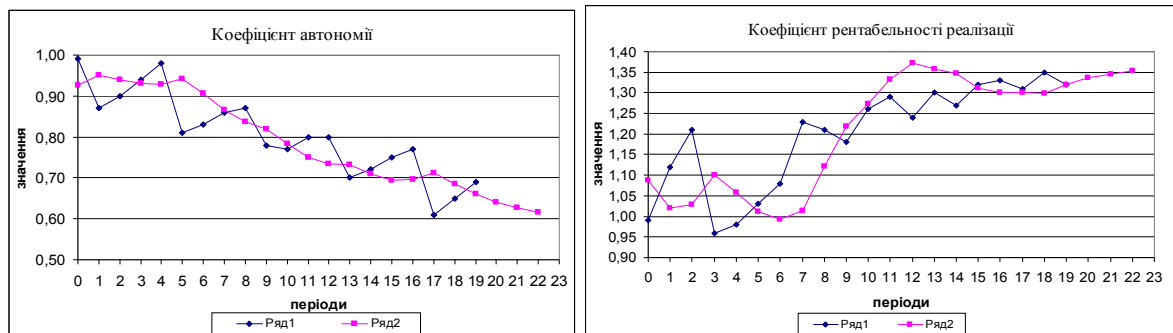

Рис. 2. Графічне відображення результатів апроксимації й прогнозування коефіцієнта автономії й рентабельності реалізації

Тепер знову розрахуємо значення комплексної бальної оцінки виходячи із прогнозованих даних по коефіцієнтам за останній прогнозований період.

Отримана величина КБО рівняється 4 бала, підприємство має задовільний фінансовий стан і поліпшило його на 1 бал. Це свідчить про те, що підприємство працює стабільно й наступні три періоди зміни фінансового стану не відбудеться. Якщо ж згідно до прогнозу фінансового стану підприємство втрачає

свою позицію й стан погіршується, то керівник повинен прийняти управлінське рішення.

Таким чином, при моделюванні економічних явищ і процесів, які протікають у системі аналізу й прогнозуванні фінансового стану, була розглянута проблема комплексної оцінки фінансового стану і її прогнозування. Із цією метою була запропонована методика лінійного прогнозування, заснована на адаптивній моделі Брауна, яка враховує нерівноцінність рівнів тимчасового ряду. Для підприємства, з метою одержання прогнозу, найбільш вигідним було б застосування запропонованої методики, яка скорочує витрати часу, трудові витрати, зменшує ймовірність виникнення помилки й дозволяє швидко реагувати на будь-яку зміну фінансового становища підприємства.

Література

1. Ващенко Л.О. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення: Монографія / Л.О. Ващенко, П.М. Сухарев. – Донецьк: «Вебер» (Донецька філія), 2007. – 185 с.
2. Грабовецький Б.Є. Економічне прогнозування й планування / Грабовецький Б.Є. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 188 с.
3. Ковалев В.В. Финансовый анализ. Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности / Ковалев В.В. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 519 с.
4. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу діяльності комерційних організацій / А.Д. Шеремет, Е.В. Негашев. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 237 с.

Гетьманський В.О.

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИМІРУ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НА ОСНОВІ ФАКТОРІВ ІТЕС

Довгі роки у вітчизняній економічній літературі висловлюються різні думки з питання, які показники точніше характеризують частини ефекту, витрат і їх співвідношень. Однією з причин такого положення є, з одного боку, відсутність єдності поглядів у економістів на торгівлю як галузь сфери матеріального виробництва або виробництва доданої вартості; з іншої — положення про те, що її основна функція — це обслуговування населення. Така проблемна ситуація служить однією з основних причин відсутності загальноприйнятих для торгівлі показників ефекту. При цьому нерідко пропонується вимірювати ефективність одним або декількома показниками, узагальнюючими і частковими. Тому на разі стоїть завдання визначити та подати комплексний універсальний алгоритм виміру ефективності функціонування торговельного підприємства в умовах економічного розвитку ринкового середовища. В такому випадку поряд із алгоритмами застосовують